

Mlada Koroška

MESEČNA MLADINSKA PRILOGA SLOVENSKEGA VESTNIKA

LETNIK IV

DUNAJ, V PETEK, 23. XII. 1949

ŠTEV. 7 (36)

In glej, gore so visoke kakor prej

Mladina Slovenske Koroške se v zadnjem času prav pogosto vadi v fizikulturi. To nam priča Ljudski tabbor pod Jerberkom, Mladinski dnevi v Št. Jakobu v Rožu in na Blatu pri Pliberku — povsod je nastopila mladina s fizikturnimi nastopi, kateri so želi veliko navdušenje gledalcev. Mladina sama pa si v tej panogi krepki zdravje. Naši nogometaši so tudi že nastopili in redno vadijo, da bi dosegli res tisto, da bodo igrali tudi z drugimi. Med našo mladino pa imamo tudi zelo navdušene in dobre smučarje.

Letos, ko je padel komaj sneg, so se že zbrali mladinci na pomenek, da bi napravili skupen izlet na „Mačensko planino“; prišli so že kar ob začetku zimske sezone na svoj račun.

Ves teden smo se že veselili nedelje, ki smo jo prav težko pričakovali. — Toda vse dni je bilo slabo vreme — sneg, dež —, da se kar nismo mogli odločiti, ali bi šli s smučmi ali kar peš. Doma ostati pač nismo hoteli — lepota narave, naših slovenskih planin in krasote višin, katere tako lepo opisuje naš veliki pesnik Oton Zupančič, so nas vabile. — V hribih je bilo sonce, dočim je bila v dolini ves teden gosta megla. Ne, ni bilo nam obstanke! Moramo, moramo gor, kjer je sonce, kjer je toliko naravne lepote!

Nedelja — oh, kako pusto vreme, gosta megla, da nisi videl 10 m daleč, me je pozdravila. Kaj zdaj? Nič — grem, ker smo se zmenili, da bomo „ob 7 uri gotovo na postaji v Bistrici!“ Napotila sem se s kolesom, da bom točna, nočem, da bi ostali morali čakati name. Vso pot sem se veselila in bila sem tako dobre volje, da sem na tiho prepevala nam vsem znano pesmico: „Prid vrh planin nizave sin...“

Da, tako nas je vabila tudi tokrat! Ob pravem času sem prišla, vlak že prisopiha in kmalu izstopita tudi že dva tovariša. Pristrčno smo se pozdravili in videla sem na obrazih, da sta tudi ta dva dobre volje in se veselita današnje ture — tudi onadva sta navdušena planinca in slabo vreme ju ni moglo zadržati. Toda kaj bomo, brez smučmi smo? Gor je gotovo dosti več snega in lahko ga računamo za 1 m. Gremo, gremo, se je glasil odgovor! In glej — izza ovinka že prideta dva mladince z Št. Janža s smučami in skoraj sem se na tihem škodovala, da jih mi nimamo, vendar nisem obžalovala in vsi smo se veseli in radostni napotili skozi Bistrico in dalje preko Rut — Medvedji dol (Bärental). Ta vasica, ki leži nad Bistrico — na levi se vzpenja Kozjak ali Ovčji vrh imenovan, na desni pa se zrcali v jutranjem soncu Kočna ali, kakor jo nazivajo domačini, Medvedjak; v ozadju Bojnož in še bolj skrit našemu pogledu mogočni Stol. Pogled na te vrhove, ki so se kopali v pravkar vzhajajočih sončnih žarkih, je bil čaroben.

Medvedji dol je zelo raztresena vas in bijejo domačini prav težko borbo za vsakdanji kruh. Nekdaj so bili tu samostojni kmetje, sicer bolj majhni, vendar pa gospodarji na svoji zemlji. Danes sta tukaj edino še dva samostojna gospodarja, vsi drugi so samo najemniki in delajo po večini

v bistriški tovarni, ali so drvarji, ki od grunta ne morejo živeti, ker je gosposka skozi vsa stoletja zasadila grunt z lesom. Da ni več samostojnih kmetij v Rutah je znak silnega gospodarskega pritiska gosposke na malega kmeta in nasilna germanizacija. Zadnja leta pa se je to nasilno germaniziranje še povečalo, vedno so bili tam drvarji, ki so sekali les za grajščake — mojstri pa so bili vedno trdi Nemci in tako se je stop-

ralo. Tudi mi ne bomo klonili, ne bomo zaostali! Sedaj, ko smo bili tako blizu cilja — Stol tako mogočen, vsak čas bomo zagledali tudi Belščico. Kako so silne, kako mogočno in ponosno kljubujejo te sive stene vsem viharjem. Med tem se je pritihotapila siva megla in zagrnila prav vse lepote planinskega sveta. Pot je šla vedno bolj navkreber, sneg smo gázili čez kolena; imeli pa smo tudi svoje veselje, priti na vrh —

njevalo ponemčevanje iz dneva v dan.

Med potjo smo si pripovedovali razne doživljaje iz pohodov v hribe in čas je prav hitro minil. Pot je bila do pod vznožja Bojnoža shojena, da smo kar lahko hodili. Toda kaj zdaj — sneg je visok, tovariši, ki so imeli smučce, so se smejali. Seveda, oni bodo lahko šli, ne bo se jim udi-

priti na Mačensko planino. Smučarji so šli naprej in omeniti moram, tudi naš tovariš L. je gázil z njimi vred in kar naenkrat slišimo vriskanje „mi smo na vrhu“. Še bolj pogumno smo korakali in kobacali po ozki sledi smuč, da smo kar mimogrede bili tudi prej zaostali na cilju. Oddahnili smo se in se veselili našega pohoda. Smučarji so skušali s smučanjem,

V Jugoslaviji je mladinska književnost v polnem razcvetu

V novi Jugoslaviji je danes tudi mladinska književnost v polnem razcvetu. V vseh republikah FLRJ izhajajo v velikih nakladah pionirski in mladinski listi. Mladinski tisk izdajajo posebne mladinske založbe. Pri njem sodelujejo najboljši pisatelji, pesniki in slikarji. Najstarejši izmed pionirskih listov v FLRJ je hrvaški „Pionir“. Posebne mladinske liste imajo tudi pionirji madžarske, romunske, šiptarske in italijanske narodne manjšine.

Ogromna je razlika med nakladami mladinskih listov pred vojno in danes. V Sloveniji je bil pred vojno najbolj razširjen mladinski list „Naš rod“, ki je izhajal v založbi Mladinske matice v mesečni nakladi 19.000 izvodov. Poleg tega lista je izhajal še mesečnik „Vrtec“ v 17.500 izvodih in „Zvonček“, ki je imel 1500 naročnikov. Po zasedbi okupatorja so ti listi prenehali izhajati. Namesto njih je bil pred osmimi leti porojen na osvobojenem ozemlju „Pionir“, ki je ilegalno prihajal tudi na zasedeno ozemlje kot najbolj pristrčen pozdrav borcev za svobodo najmlajšim. Teh zvezkov pa je bilo malo in malo je bilo tudi pionirjev, ki so bili tako srečni, da so jih dobili v roke.

Že dober mesec po osvoboditvi, 19. maja 1945, je bila v Ljubljani ustanovljena založba Mladinska knjiga, naslednica Mladinske matice. Ta založba je do danes izdala 164 mladinskih knjig v skupni nakladi 1.054.860. Mesečnik „Pionir“, ki je namenjen 9 do 14 letnim otrokom, izhaja v 53.000 izvodih, „Ciciciban“ za učence prvega in drugega razreda ima mesečno naklado 75.000 izvodov, na časopis Pionirski list pa je naročenih 28.000 pionirjev.

Založba „Mladinska knjiga“ je za najboljša mladinska dela književne in upodabljaške umetnosti razpisala Levstikovo nagrado, ki se podeljuje vsako leto na Dan pionirskega tiska, ki ga praznujejo pionirji v Tednu matere in otroka. Letos je prejela Levstikovo nagrado vrsta priznanih slovenskih književnikov in upodabljaških umetnikov.

Da bi se delo mladinskih pisateljev še izboljšalo in bi postalo še jasnejši in vernejši odraz otrokove notranjosti, njegovih želja in hotenj so slovenski književniki povabili medse pionirje, da kritično ocenijo dela svojih pisa-

Pokrajinskemu komiteju
Zveze mladine za Slov. Koroško
CELOVEC

Zbrani na mladinski konferenci v Mežici ob priliki sprejemanja prehodne zastavice se spominjamo tudi Vas ter Vam pošiljamo borbene pozdrave.

Težko nam je, ker ste nam najbližji in Vam ni dano, da bi tudi Vi z nami v osvobojeni TITOV Jugoslaviji želi iste uspehe, ki jih dosegajo vsi delovni ljudje.

Kličemo Vam, da Vas še nismo pozabili, in čakamo trenutka, ko bodo naši uspehi tudi Vaši uspehi.

Naj živi mladina še ne osvobojene Slovenske Koroške!

Naj živi Slovenska Koroška v borbi za pravice svojega naroda!

Smrt fašizmu - svoboda narodu!

Delovna mladina rudnika
Mežica

toda sneg je bil preveč moker, da bi se dalo dobro voziti. V prijetni koči smo se odpočili; drugi smučarji, ki jih je tudi privedla lepota narave na to planino, so nas pogostili s toplo črno kavo, katera se nam je prav dobro prilegla. Napočil je čas odhoda, kar žal nam je bilo, da se moramo posloviti, kajti tovariši, ki so bili s smučmi, so ubrali drugo pot nazaj. Hoteli pa so še več in sicer ubrali jo pod vznožjem Belščice pod Vrtačo dol na Bodan (Bodental) in preko Slovenjega Plajberka proti domu.

Še malo pomenka in že smo se spuščali spel v dolino s sklepom: še bomo prišli, šli pa bomo tudi še drugam, kajti povsod se ti odpirajo nove slike, nove lepote — na vsakem koraku nova doživetja.

Mladina Slovenske Koroške, pridi, pridi! — tako nam kličejo naše gore — spoznavaj jih in vračal se boš vesel in bister. Mi.

teljev in povedo, kaj najraje berejo. Tako so se na Dan pionirskega tiska pripeljali v Ljubljano pionirji iz Prekmurja, Primorske, Gorenjske, Notranjske in Dolenjske.

V pristrčnem pomenku s pisatelji so pripovedovali, kaj so že prebrali in kaj želijo brati. Naštevali so najbolj priljubljene junake iz prebranih del in naročali pisateljem, o čem naj pišejo.

Pisatelj Tone Seliskar je pionirjem pripovedoval, koliko rok, koliko ljudi je potrebnih za izdelavo listov, revij in knjig. Tu ni potrebno seveda le delo pisateljev, pesnikov in ilustratorjev. Še prej je potrebno delo žagarjev in gozdnih delavcev, potem je treba delavcev v papirnicah, ki s pomočjo različnih strojev in ogromnih gladilnikov izdelajo iz lesa papir. Za njimi pridejo na vrsto tiskarji, stavci, in litografi, ki natisnejo na papir tisto, kar so ustvarili pesniki in pisatelji. Skozi sto in sto rok roma tako vsak „Pionir“ in „Ciciciban“ preden pride v roke mladega bralca. In vsak se potruji, da bi njegovo delo

(Nadaljevanje na 2. strani)

BOŽIČNA POT

Dr. Mikuž Metod

Odšel sem z močno patroljo na dolgo pot od Travné gore do Ljubljanskega vrha. Pri Runarskem smo prešli nevarno cesto še podnevi, kajti dolga pot nam ni pustila, da bi že tam počakali noči. Tako nas je noč dohitela že sredi bloške planote in smo tako po tem nevarnem kraju hodili brezskrbno in smo lahko mislili na sveti večer, ki se je z nočjo neslišno spustil na zemljo. Močno je vlekla burja, ki je nosila sneg in oddaljeno zvonjenje in ugibali smo,

hrbtnika sladkor, ki ga je varno skrival celo pred menoj. Po bratovsko ga je razdelil in dal ostanek dobrim ljudem, ki so bili sladkega daru enako veseli, kot mi lipovega čaja. Prijetno je bilo in pozabili smo, da je vojna, da je hudo in veseli so bili naši pogovori, ker so bila vesela naša srca.

Zmotila nas je ura, ki je kazala že veliko. Izvlekel sem spet zemljevid in morali smo oditi, dolga je bila še pot. Lepo smo se poslovili, posebno od najmlajše, ki se je prijazno smehljala in vsem se nam je zdelo, da hoče reči: Dobri ljudje ste vi, gozdni možje, vabim vas, pridite še! Bomo, smo si mislili vsi.

Odšli smo v sneg, ki ga je burja že veliko nanesla in so smreke in grmovja že omagovala pod njegovim težkim in mrzlim bremenom. Burja je zavijala ko trop lačnih volkov.

unesla se je že globoko v gozdovih, skozi katere smo neutralno hiteli.

Drevje je pokalo od mraza; nas pa ni zeblo več. Kako naj bi nas neki, saj nas je grel spomin na naš sveti večer in po mokrih licih in razpokanih in žejnih ustnicah nas je še vedno božala ročica naše nove prijateljice.

Vera Albrechtová:

Sneženi mož

Kakšen pa si ti možak?
Danes je na delu vsak,
vsak se trudi zdaj za plan,
ti pa v snegu zakopan,
s pipo v ustjih, z metlo v roki,
norce briješ med otroki.
Le počakaj, beli striček,
pionirjev poln bo griček,
vsi obsujemo za stavo
s kepami tj snežno glavo!
Mi ne maramo lenuhov,
postopačev, potepuhov,
V naši vasi vsak gradi,
kaj pa si napravil ti?
Kmalu, kmalu bo pomlad,
ej kako bi videl rad,
ko bo sonce posijalo,
s klanca v zemljo te pognalo!
Takrat pa, sneženi mož,
bridke solze točil boš.

zapisano na listu papirja, ki mu ga je izstavil socialni urad. Tako bo pri Smoletovih spet naprodaj ena postelja. Ko bi ne bilo Tonke, Marte in Frančka, bi se odvišne postelje nekega dne kar hitro polastili sosedje, pa najsi bodo to že Podgornikovi ali pa Krčonovi. Krčonovih je šest, pa spijo vsi na dveh posteljah. 20 din je že oni dan ponujal Krčon za njo, pa Smole ni dal. Čemu le!

„Kupil si bož čaj in rum za sveti večer!“ je prigovarjal Krčon Ne.

In tako je zdaj tu sveti večer in sneg in mraz. In če je ta sveti večer prižgal drugje božična drevesca, je dahnil v Ozko ulico mraz in jok in kletve, da in to edino plinovo luč, ki je zagorela tod prav zdaj na sveti večer. To pa je tudi edino kar imajo, to plinovo luč.

V to novo luč gleda zdaj iz mračnih oken toliko drobnih oči! Ta luč, ki je kakor angel prišla v to temo! In prav ta večer, ta sveti večer jo je prižgal.

V to plinovo luč gleda že ves večer še nekdo. Nekdo ki venomer pokušuje, nekdo, ki bi rad toplega čaja. Včasih mu zašepčejo ustne:

„Tonka, Marta, Franče...“

O kako dolgo jih ni!

Oči pa, ki zro v luč, postajajo bolj in bolj steklene in glava klone niže in niže na okno. Izpod neba se izteguje k njemu mrzla roka, že se dotakne potnega čela — in na oknu obstane človek, ki z odprtimi, steklenimi očmi bulji v sveti večer in na ulico, po kateri bi že zdavnaj morali priti Tonka, Marta in Franče.

In prišli so. Prvi je bil Franče. Vesel je bil in ves zarel v lice. Res je, da je bil dan mrzel in dolg, toda Franče nese očetov čaj in sladkor in kruh. Nocoj je sveti večer, zakurili bodo v pečici, kuhali bodo čaj in bodo kramljali z očetom dolgo, vso noč...

Franče je prvi zagledal na oknu očeta.

„Oče!“ je vzkliknil, „tu smo!“

„Spi? Odšli so po stopnicah, obstali previdno za očetom, Franče pa je spet rekel s smehljajočim obrazom:

„Oče, tu smo! Prinesli smo drva, denar, kruh in sladkor za čaj!“

Tonka, ki je bila najstarejša, je stopila naprej, pogledala očetu v obraz in kriknila:

„Oče!“

Trenutek kasneje so pribežali na ulico trije prestrašeni otroci. Vsi trije so ponavljali eno in isto besedo:

„Oče! Oče! Oče!“

Zastrmeli so se v luč. Nad njo so se pričela odpirati okna.

„Umril je,“ je dejal nekdo.

„Kdo?“ je vprašala ženska z drugega okna.

„I, Smole!“ je odvrnil oni.

Potegnil je mrzel piš — in okna so se spet zaprla...

Nad mestom je ležala sveta noč, semkaj je dahnila smeh v mlado srce, tja žalost, solze in gorje...

kje zvoni, a nismo mogli uganiti. Morali smo počivati, a ne za dolgo, ker se je sneg vedno bolj prijemal tal in zeblo nas je preveč. Spet smo vstali in hiteli po planjavi, ki je ni bilo ne konca ne kraja. Kje je bil še Ljubljanski vrh in do jutra smo morali preiti senožeti pod Padežem, drugače bi nas opazil sovražnik in nam zaprl edino pot z mitraljezi in minami, kar bi bilo zelo neprijetno. Hudo utrujeni smo se ustavili v

požgani vasi. Mislil sem, da v njej ni žive duše, a kurir je le staknil ljudi, ki so si popravili na pol požgani hlev, ga obili z deskami in zadelali z ilovico in mahom. Prijazno so nas sprejeli in stara ženica nas je pomilovala, da smo ubogi ljudje, ker moramo v taki noči v mrazu in snegu na pot. Da nas nič ne zebe in da smo veseli, ker smo mladi in parizani, smo ji odgovarjali in še to bolj po vrhu, kajti naše oči se niso mogle nagledati otrok in jaslic, ki so stale v kotu in ki jih je razsvetljevala edina luč v hlevu, v izdolbeno repo nalit loj in stenj, narjen iz stare cunje.

Tako zelo smo bili zadovoljni. Po dolgih in težkih mesecih smo videli spet otroka in spet smo čutili, kako prav je, da se ne nehamo boriti, saj se v resnici borimo in trpimo za naše najmlajše. Tem bo nekoč v resnici lepo, čeprav mi popadamo bog ve kje. In res. Danes, ko to pišem, nas je ostalo od tistih 15 le še pet. Vsi tisti otroci so pa ostali in so danes že večji. Tudi najmlajša od njih že govori in hodi, takrat smo jo pa pestovali vsi po vrsti in čeprav smo jo držali nerodno, vendar se nam je prijazno smehljala in nas gladila po obrazih, ki so bili razpokani od burje in mraza. Mitraljezec in njegov pomočnik pa sta imela veliko opravka pri jaslicah. Z veliko ljubeznijo sta otipavala ovčke in pastirje in skoro, da si nista upala dotakniti hlevčka. Tudi ostali smo pristopili bliže in vsakdo med nami je imel svojo misel in vsakdo prav lepo in toplo. Dobri ljudje so nam skuhali čaj, kurir je privlekel globoko iz na-

Adam Milkovič:

OZKA ULICA

V ozki ulici hiše niso tako visoke kakor drugje v mestu. Tudi ulica sama prav za prav ni široka. Blatna pa je čez in čez in hiše obrizgane do oken in še preko njih. Ljudje, ki žive v Ozki ulici, pa so blata in teme vajeni, drugih pa semkaj itak ni. Če pa zaidejo, godrnjajo: To blato! Ta svinjarija! To križanje otrok!

Da, otroci pa res križajo, majhni namreč. Ampak taki otroci križajo tudi drugje — samo da jih drugje ne zebe in da niso lačni. V Ozki ulici pa jih zebe in lačni so, čemu bi ne križali tudi ti? Lačni otroci smejo križati, odrasli ne smejo. Če bi stopili takole na ulico in preglasno zahtevali kruha, bi jih zaprli. To se ne sme, take so na svetu postave.

Toda če bi šel na večer v Ozki ulici od hiše do hiše in bi prislutnil pred vrati, bi slišal med molkom in jokom onstran njih težke korake, korake, ki gredo venomer iz kota v kot, korake ljudi, ki nečesa pričakujejo: dela, kruha — ali pa morda svojih

otrok, ki so bili že opoldne odšli prosjačit v mesto.

Tako je tu, na primer, družina Smoletovih. Tonka, Marta in Franče so že od jutra z doma, pa jih še ni. Ni jih, čeprav jih oče Smole težko pričakuje. O mraku so bili odšli, z nočjo se bodo vrnili. Z nočjo, ko bodo zagorela v belih sobah po mestu božična drevesca, z nočjo, ko bo po rdečih preprogah prišel Jezušček v beli halji in položil pod drevesca darila. Tedaj, prav v tistem trenutku, se bodo vrnili tudi oni v Ozko ulico in bodo stopili s priberačenimi darovi pred bolnega očeta. O, doktor je še oče lahko hodil, je trkal sam na vrata srečnejših ljudi; zdaj tega ne more več, kašelj ga duši bolj in bolj in noge so ovele. Samo po sobi se še vlačijo — od postelje do okna, od okna do postelje. Na tej postelji je umrla spomladi Marija, njegova žena, in na tej postelji bo umrl on — Andrej Smole, brezposelni delavec, vdovec in oče treh otrok. Tako ima

Mladinska književnost v FLRJ

(Nadaljevanje s 1. strani)

lo res dobro uspelo — saj je to za mlad rod, ki mora dobiti vse najboljšo in najlepše...

Pionirji so si ogledali tudi tiskarno, kjer tiskajo mladinske liste, in se seznanili z delom stavcev in litografov. Tako so prav od blizu spoznali, kako se ustvarjajo njihovi listi, njihove revije in njihove knjige in spoznali tudi tiste, ki jih ustvarjajo.

Zvečer so se polni doživetja vrnili na svoje

domove. Naslednji dan so o njih, pripovedovali v svojih odredih. Mnogi so sklenili, da bodo odslej zapisovali svoje vtise v dnevnike. Ki jih bodo pošiljali uredništvom svojih listov. In morda se nekoč Ivančku, Jernejčku, ali Mariji posreči, da bo napisala nekaj tako lepega in tako pristranskega, da bo sam pisatelj, kakor Tone Seliskar ali Miško Kranjec veselo zaploskal in rekel: „Glej, glej, to je pa talent!“

Josip Ribičič je izrazil mladinski pisatelj, zato so pionirji njegovi veliki prijatelji

NOVOLETNA JELKA

Pred žolo za Bežigradom so se že zgodaj popoldne zbirali pionirji s pionirskimi rutami okrog vratu. Če bi jih vprašal kaj imajo danes, bi kaj hitro dobil odgovor: „Tovariš, ali nisi čital časopisa? Ali ne veš, da imamo danes svoj praznik na Kongresnem trgu?“

Mala Metka je že leto postala pionirka in danes je tudi zanjo dan nestrpnega pričakovanja, kaj bo videla na trgu. „Ali bom tudi jaz dobila zavitek?“ je bilo vprašanje, ko je zagledala na veliki mizi pred tribuno zavilke v lepem svilenem papirju. Še preden sem ji mogla odgovoriti, se je že oglašil poleg mene pionir z rdečo ruto okrog vratu: „Te zavilke bomo dobili vsi načelniki odredov, darovi pa bodo naša skupna last. Ti pa le pojdi h gozdiču, kjer je vaš odred postavil jelke. Tam bodo vsi pionirji dobili bonbone in jabolka.“ Malo pionirko, ki se ni mogla ločiti od lepih daril, je skupina pionirjev potegnila za seboj.

Njen odred se je razmestil okrog lepo okrašenih smrečic in Metka se ni mogla načuditi malemu palčku in zajčku, ki sta stala poleg košare, polne jabolok in lepo zavutih bonbonov. Ubogi palček ni uštel na en mah ustreči desetnam in desetnam pionirjev, ki so žarečih ličk in oči čakali, kdaj jim bo razdelil vse te lepe darove.

Metka je hlastno ugriznila v jabolko in stisnila v pest bonbone in se zagledala v trg, ki je bil ves razsvetljen s tisoči barvastih luči in lampijončkov. Pisani trakovi so viseli z dreves, na veliki jelki pa so se srebrno svetili okraski.

Ni se še mogla nagledati teh lepote, že jo je dvignil tovariš na rame in Metka je zagledala na odru ne daleč od sebe lepo oblečene plesalce, ki so tako urno drseli po gladkem odru, da je Metka od začudenja pozabila zapreti usta.

„Ali pojdeva pogledat lutkovno gledališče in Peterčkove poslednje sanje, ali pa partizanski taborni ogenj?“ jo je vprašal tovariš. „Bojim se, da se bom izgubila, ker ne znam še sama domov,“ je hitro odgovorila Metka in prišla za roko svojega sošolka, da bi se ji zares ne zgodilo kaj takega.

„Pa pridi jutri na Tabor v začarani grad, tam boš videla vse te stvari,“ ji je prijazno rekel tovariš ter se izgubil v množici ljudi.

„Ali je res to začarani grad,“ vprašuje mala pionirka Metka, ki stoji v gneči pred Taborom in nestrpno pričakuje, da se odpro velika vrata, za katerimi se skriva čisto nov, za njo nepoznan svet. Oči ji žare v prijetnem pričakovanju.

Mlada pionirska vojska oblega Tabor. Vsak hoče biti prvi v trdnjavi.

Končno odbije ura štiri in težka vrata se odpro. Pionirka Metka se ustavi v veži in ne ve, skozi katere vrata naj jo mahne. „Hočeš v partizansko ali pravilčno dvorano, morda v dvorano ugank ali kino?“ Odloči se, da si najprej ogleda kinopredstavo. Vendar je Metka iz prve čete le premajhna, da bi mogla videti na platno. Že vprašuje dežurni, ali še kdo ne vidi, in Metka že sedi na rami krepkega mladince. Iz srca se zasmee, ko hrabri ježek z bodicami požene v beg samega medveda, ker je hotel vdreti v ježjo hišico.

Po zaključku kinopredstave se zasliši godba in na oder prikorakajo najboljši fizikulturniki. „Njih vaje so res težke,“ pomisli Metka; „nekaj časa hodijo po nogah, vendar v določenem taktu.“

Pionirka Metka se tovarišu mladincu lepo zahvali za uslugo in pokuka v glavno dvorano. Obstane v smrekovem gozdičku in široko raz-

pre oči, ko ugleda med vejami rjava medvedka, tam spet zajčka in lisico zvitorepko. Šum v dvorani nekoliko potihne in Metka prisluhne. Godba mogočno zaigra partizansko pesem, da zadoni po vsej dvorani.

Tovariš v črnem fraku privabi bliže tudi Metko. Uverjena je, da je res pravi čarovnik, saj da piti pionirju iz steklenice kar tri vrste pijač.

Grad je velik, zato je treba nadaljevati pot. Nad stopnicami gleda s stene palček z dobrodušnimi očmi na Metko.

V razsvetljeni pravljčni dvorani se zgrinja okoli pisatelja skupina pionirjev in vneto poslušajo pravljico. Tudi Metka se pridruži. Ko pisatelj konča, se zaslišijo zvoki klavirja in operna pevka poje pionirjem Župančičevo pesem „O dedku samonogu“.

Petje partizanov privabi Metko v partizansko dvorano. V hladnem, lemnem gozdu leže ob štoru partizani, brenkajo na kitaro in pojo partizanske pesmi. Tam pripoveduje skupini pionirjev star partizan o borbah, pionirjih-kurirjih in zmagah nad fašisti. Skupina pionirjev vneto poslušajo partizana mitraljezca, ki jim razkazuje orožje in jih uči streljanje. Nekateri pionirji pa se vadijo v streljanju s puško in hočejo biti sa-

mi partizani. Partizan vpraša Metko, če hoče tudi ona ostati v njihovem štoru, da jim bo pomagala kot bolničarka. „Sedaj sem še premlada, toda ko dorastem, prav rada,“ hrabro odvrne Metka.

Mimo pride Pavliha z zvončki na kapi in Metka se kar zdrzne. Ko Pavliha to opazi, jo prime za roko in pokaže na srček na obrazu, češ, ali nisem lep. Tako sta se sprijaznila. Povabilu, naj odide z njim v dvorano ugank, se je rada odzvala. Prišepniti moram, da ji je obljubil bonbončkov

in jabolok, če ugane težko uganko. Metka je bistre glave. Za hip zapre oči in že ugane. Prislužila si je lepo rdečo jabolko in bonbonček v svetlem barvastem papirju. Bilo je tem slajše, ker je dal darilo sam palček z dolgo brado. Pri stojnici čuva darila za ugankarje, mamica pa mu pri delu pomaga. Metka pomaha Pavlihi v pozdrav ter zadovoljno odide.

Ura je šest in vse pestro življenje v gradu zaspil. Nasmejanih rdečih lic odhaja Metka iz doma sreče.

Tako je bilo življenje ob Novem letu v Ljubljani. Pionirjem so ljudska oblast in množične organizacije pripravile veliko presenečenje ter jim s tem dokazale, kaj nudi pionirjem Titova Jugoslavija.

Kaj mora vedeti vsak smučar

Prišel je čas, ko bomo spet zadeli smučke na ramo in pohiteli v hribe in na zasnežene planine, kjer nas čakajo vesele ure smučanja. Pri smučanju pa se lahko pripetijo razne nesreče in nezgode, zato mora biti vsak smučar poučen, da bo ponesrečencu lahko pomagal ali mu vsaj ne bo škodoval.

Zvin nastane predvsem v gležnjih. Sklep je zaradi izliva krvi v notranjost sklepa ali v njegovo okolico otečen. Bolečine so velike.

Kako pomagamo: Sklep umirimo in položimo nogo visoko. Nikakršne masaže ali nategovanja! Ponesrečencu čevlji oprezno sezujemo. Ponesrečenca je treba čimprej spraviti k zdravniku, da ugotovi, če ni poškodba večja. Koliko to ni takoj mogoče, oskrbimo, da dobi poškodovanec v bližnji koči čimprej mrzle obkladke (najbolje sneg) na poškodovano mesto.

Izpah — Nastane oteklina in hude bolečine zaradi izliva krvi hkrati s poškodbo okolnih vezi.

Kako pomagamo: Umirimo poškodovano okončino nad izpahom in pod njim. Za roko uporabljamo ruto ali primeren povoj, nogo pa umirimo kot pri prelomu kosti. Nobenih uravnav in poskusov vrnitve izpaha! To prepustimo le strokovnjaku — zdravniku.

Prelom kosti. Nepravilna oblika prelomljene okončine je zaradi oteklina lahko kmalu pririta. Nenavadna gibljivost na mestu preloma, nesposobnost samostojnega gibanja poškodovane okončine, hude bolečine na mestu preloma že pri najmanjšem premikanju in tipanju so glavni znaki preloma. V dvomu ravnamo s ponesrečencem vedno tako, kot da je kost prelomljena.

Kako pomagamo: Umirimo (imobiliziramo) poškodovano okončino z opornico ali pomožnimi sredstvi (deščice, smučarske palice, koli, debele veje, cepin itd.), pri čemer dobro pazimo, da sta fiksirana oba sosedna sklepa — nad prelomom in pod njim. Pri prelomu noge si pomagamo tudi s skupno povezavo zdrave noge k poškodovani. Pri odprtem prelomu

Vesele božične praznike in srečno Novo leto vsem mladincem in mladinkam, pionirjem in pionirkam — čitateljem našega edinega mladinskega lista želi

UREDNIŠTVO
MLADE KOROŠKE

Kaj je stratosfera?

Odkar se je Piccard pred vojno povzpел z balonom v stratosfero, srečujemo stratosfero pogostoma v znanstveni književnosti. Stratosfera je del atmosfere, vendar v precejšnji višini, in sicer med Srednjo Evropo povprečno 11 km visoko. Ko so začeli letalci raziskovati ozračje v višavah, se je pokazalo, da pada temperatura v svobodnem ozračju z višino podobna kot na gorah. Poprej, so sodili, da temp. pada, čim više se dvignemo, dokler ne pridemo v prazen medplanetnem prostoru do absolutne ničle, minus 273° C. Leta 1901. se je prvič dvignil gumijast balon s potrebnim merilom v višino 15.000 m in so tako dognali, da od približne višine 11 km navzgor temperatura ne pada več, marveč celo polagoma narašča. Ta obmejna površina leži nad ravnikom v višini svojih 16 km, nad nami okoli 11 kilometrov, na Daljnem severu pa svojih 9 km visoko. Oblaki nastajajo samo pod to plastjo in prostor pod to plastjo imenujemo troposfero. Ne vemo natanko kako visoko nad to plastjo se širi stratosfera, ki je po balonih brez človeškega spremstva kolikor toliko raziskana le do višine 35 km nad zemljo. Opazovanja na svetlih oblakih, ki so nastali iz finega prahu ob bruhanju ognjenika Krakataua in razna merjenja nas prepričujejo, da je v višini svojih 70 km nad zemljo spet neka vmesna plast. Ker se zvezdni utrinki zablešče že v višini 200 km, polarni sij pa v višini 500 do 600 km, lahko sodimo, da se ozračje razteza daleč v vesolje vendar je na skrajnih mejah tako razredčeno, da gostote ni mogoče več izmeriti.

pokrijemo rano s šterilno gazo in povojem ali vsaj s čisto tkanino, Rane se ne dotikajmo in ne čistimo!

Pri močni krvavitvi prevezemo in stisnemo okončino nad rano bliže srcu, toda ne za dalj časa kakor dve uri.

Vsako vravnavanje preloma je škodljivo in prepovedano! To prepustimo zdravniku.

Pri prelomu hrbtnice položimo ponesrečenca na hrbet in obložimo, da je možnost premikanja čim manjša. V tem položaju naj ostane tudi pri transportu!

Zmrznjenje. Zmrzle ude le počasi ogrejemo. Najprej v vodi pod 10 stopinj Celzija, nikakor pa ne ob peči ali vroči vodi. Pri manjših zmrzlinah je koža bela. — Ude oprezno masiramo in stresamo.

Pri hujših zmrzlinah je koža temna, poglenela. Bodimo oprezni, ker se zmrzli deli telesa radi lomijo. Mehurjev ne odpirajmo! Ude z volnenimi stvarmi ovijemo in čuvamo pred mrazom. Takega bolnika takoj predamo zdravniški oskrbi.

Ponesrečene smučarje takoj, toda oprezno odpeljemo k zdravniku oziroma v bolnico. Zato je nujno, da imajo vsi domovi, kočje, turistični hoteli in smučarske postojanke vedno pripravljene rešilne sani in dobro oskrbljeno skrinjo za prvo pomoč. Smučarji sami moramo to vedno in povsod kontrolirati.

Smučar, smučarka! Ne hodi v hribe in predvsem ne na daljše smučarske izlete brez noža in najpotrebnejšega obvezilnega materiala! Ne smučaj utrujen, ker si tedaj nesreči najbliže! Smučar pomaga vedno najbliž v nesreči!

Pionirji nam pišejo

Letos v septembru je šla naša pionirka Zofka Požinger v Jugoslavijo, da se izobrazi in se predvsem nauči pravilne slovenščine, ker tukaj v Avstriji naša mladina nima nobene možnosti, da bi se vzgajala v narodnem duhu in povsod le zatirajo in zapostavljajo tiste, ki bi se hoteli naučiti svojega materinega jezika.

Vsi naši pionirji jo poznajo, ko je bila lansko leto tudi v počitniški koloniji ob morju in je bila prav pridna in se zanimala za vse. Bila je marljiva pionirka in nastopala tudi večkrat na odrih. Zdaj je v Radovljici in obiskuje drugi razred gimnazije. Pridno se uči, ker dobro ve, da si bo samo z učenjem pridobila vse možnosti za življenje, ker ve, da bo mladina samo tako lahko kljubovala vsem sovražnikom, ki nam hočejo vzeti celo še materno govorico. Pred kratkim je pisala svojim domačim in med drugim tudi pravi: „Povejte vsem tistim, ki pravijo, da se učimo samo politiko, da se učimo za našo domovino, za samostojnost in srečo vsega delovnega ljudstva. Mi hočemo, da bomo zgradili novo, lepšo domovino, ki se bo odlikovala od vseh drugih držav, ki bo svobodna in prosta. Mi hočemo biti srečni in zadovoljni. Učim se tudi na klavir.“

Iz teh besed vidimo, dragi pionirji, da se naši pionirji, ki se šolajo v Jugoslaviji, dobro zavedajo, kaj nudi ljudska država svoji mladini in tudi nam, ki smo živ del jugoslovanskih narodov.

Dragi pionirji in pionirke

Ali ste že brali knjigo „Naša dežela in petletka“. Jaz sem jo že prebral in videl, kako gradijo in ustvarjajo v Jugoslaviji boljše življenje — socializem.

Tovariš Folti Hartman me uči na tamburico, kar dobro mi že gre, čeprav sem šele začel. Zna od vas pionirjev in pionirk kdo na tamburico? Lepo bi bilo, če bi skupno enkrat zaigrali kako lepo našo slovensko pesem!

Kako vam gre drugače. Enkrat bomo morali pripraviti eno pravo Pionirsko prireditev, kjer bomo pokazali našim staršem in starejšim tovarišem, kaj vse smo se naučili v naši pionirski organizaciji.

In v šoli? Ali se kaj dobro učite? Učite se tudi slovenščine? Pri nas v Celovcu nimamo slovenskega pouka in se moramo vsi slovenski otroci učiti našo materinščino doma in v pionirski organizaciji

Ogris Igor, Celovec 4a raz.

BOŽIČNE JASLICE

Morda vas bo zanimalo?

Ledene sveče v sobi

Prinesi v toplo kuhinjo ali v zakurjeno sobo debelejšo ledeno svečo. Še prej pa nasuj na pod pred pečjo na list papirja nekoliko drobno stolčene soli. Tja pritisni ledeno svečo, da bo stala pokoncu. Bistroumi ljudje pravijo, da se bo ledena sveča primrznjena na pod in da bo ostala primrznjena, dokler se vsa ne staja. To se zgodi zaradi tega, ker je zmes soli in ledu mnogo bolj mrzla kakor sam led.

Fotoaparat, ki ni večji od ure

Pred nekaj meseci so otvorili v New Yorku prvo povojno razstavo nemške industrije v tujini, pod imenom „Prerod nemške industrije“. Med mnogimi razstavljenimi predmeti je vzbujalo veliko zanimanje fotografski aparat, katerega lahko nosiš na zapestju kot uro. Ta fotoaparat je bil tudi razstavljen na zadnjem velesejmu v Leipzigu. Ne glede na to, da je ta aparat tako majhen, se z njim lahko snema na 8 mm film tudi v barvah. Popolnost tega aparata dovoljuje, da se lahko slike povečajo, kot pri normalnem aparatu.

Kaj se dogaja s steklenico vode?

Nalij v steklenico vodo do vrha in pusti jo odmašeno na mrazu vso noč. Kdor je že napravil ta poskus, pravi, da prileze iz grla kvišku visok leden zamašek, kakor nekakšen stržen. Prepričaj se, če je tako. In če je temu tako, napni možgane in povej, zakaj se tako godi? Ko si se o tem prepričal in če ti ni žal steklenice, naredi, da se led v njej raztopi, nato zatakni polno steklenico z zamaškom in postavi vnovič na mraz. Kaj se bo zgodilo? Ugani!

Radijski torpedo

Sodobna radijska tehnika je dala mornaric le še eno novost: radijski torpedo. Sicer so že v minuli vojni torpedovke izstreljevale torpeda in jih uravnale s pomočjo radija. Naprava pa je danes tako izpopolnjena, da lahko taka torpeda izstrele tudi podmornice in bojni čolni. V ta namen so izumili poseben radijski oddajnik, ki uravnava torpedo. Prav tako pa so izumili tudi napravo ki radijskemu torpedu ovira smer in gibanje, kar v precejšnji meri zmanjšuje možnost zadetka tega nevarnega orožja.

Je li led mehek ali trd?

Poišči večji kos ledu. To ledeno opeko postavi zunaj na mrazu na dva čokiča. Na žico priveži dve uteži. Ako nimaš drugega pa dve opeki. povezni žico preko ledu ter pusti vse tako dve ali tri noči. Pravijo, da se žica v tem času preje skozi led kakor skozi testo in ne da bi se kaj poznalo na ledu. Prepričaj se sam, če je to res.

Nafta v starih časih

Danes, ko z veliko pažnjo zasledujemo razvoj pridobivanja nafte iz domače zemlje, bo marsikoga zanimalo, kakšna je njena zgodovina. Nafto so kot „zemeljsko olje“ poznali že stari Perzijci in Grki. Uporabljali so jo kot zdravilo; ker so jo težko dobavljali iz zemlje, so to zdravilo tudi primerno cenili. Vse do srede 19. stoletja je bilo uporabljanje in izkoriščanje nafte precej omejeno. Prve stroje za industrijsko pridobivanje nafte je zgradil A. Drake v Ameriki. Prvo industrijsko izkoriščanje nafte pa se je začelo 1879. leta v Rusiji.

BOŽIČEK

Drašek, veš, nam je božiček

rahlo potrkal nocoj.

Našo Sašo je vprašal:

„Kje pa je Drašek moj?“

Trkal sem, trkal na vrata,

kjer sem ga našel nekoč,

njega in sestrico Dajo.

Saj je božična noč.

Saj se v hlevu na slami

dete božje rodi . . .

Saj ne smejo otroci

vedeti, kaj se godi.

Saj ne razumejo vojne,

kot je zajela svet,

saj jim srce ne razume

samih trdih besed.

Rad bi prižgal otrokom

lučke za sveti večer,

rad bi malim ohranil

dom in ljubezen in mir . . .“

Novoletna križanka

Vodoravno: 1 prestolnica ene izmed jugoslovanskih republik, 5 veznik, ki poudarja, 6 dva samoglasnika, 7 predlog, ki označuje kraj, 9 osebni zaimsek, 11 moško ime, krstno ime znanega ruskega pisatelja, 12 turški gospod, 15 moč, 16 predlog, 17 poljski sadež, 18 reka v Jugoslaviji, tudi znamka jugoslovanskih cigaret, 20 označba nekdanjega ruskega cesarja, 21 žensko ime, 22 debeločezec, 23 preprosto ležišče iz desk, 28 izraz pri kartanju, 30 ostr, povodna trava, 32 znanost, 34 čebula, tudi glas pri pitju, 36 oblika glagola „upati“, 37 graditi, 39 veznik, tudi turški gospod, 40 živalski glas, 41 kazalni zaimsek, 42 površinska mera, 43 osebni zaimsek, 45 vzklik, 46 fino blago, 47 človek, ki mnogo ve.

Navpično: 1 predlog, 2 ptica, 3 vrsta, 4 oblika pomožnega glagola, 5 najdebelejši prst, 8 zajec, samica, 9 strupena žuželka, 10 nikalnica, 13 dva soglasnika, 14 trije enaki samoglasniki, 18 domovina Ircev, 19 dolga prekla, tudi izraz za velikega človeka, 23 reka v Italiji, 24 del vrta, 25 mož, ki dela red, 26 pritrilnica, 27 zelje, 29 kdor ljudi guli, 30 hrup, ropot, 31 staroegipčansko božanstvo, 32 osebni zaimsek, 33kratnica za „atmosfera“, 34 pevska nota, 35 tolkač, kratka palica z debelejšim koncem, 37 lep, 38 beseda, s katero se označuje kakšna reč, 41 utrta sled, železniška proga, 44 žensko ime.

SLIKE BREZ BESED

